

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 .
Pe o lună . 2.40 .

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Deak Ferent Nr. 20
INSERTIUNILE
•: primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă fiecare ziar
20 filer.
Manuscrisuri nu se înap-
iază.

O năzbâtie a „Românului”.

Arad, 3 Noembrie.

D. Goldiș a avut totdeauna specialitatea de a-și găsi colaboratorii pe sprinceană. De un timp încoace găzduiește, în coloanele foii sale, un nou condei sfătos, care, pe lângă rîvna stăruitoare, de a îndruma „Liga” din București prin „Românul” din Arad, mai are și pretenția de a face, la acelaș loc, o propagandă — vezi Doamne! — pentru un amestec direct al ziarelor noastre românești de aici în trebile interne ale României.

Că îndemnul acesta se scrie tocmai în „Românul”, foaia oficială a comitetului, fără a se face nici o rezervă, firește, ne miră. Presa noastră de aici nu admitea până acum acest procedeu. Când, mai anul trecut, d. Carp, ministrul președinte al României, a rostit cătră un ziarist dela „Figaro” cunoscutele cuvinte despre starea Românilor din Ungaria, organul comitetului nostru național, a fost singur dintre ziarele noastre, care nu a îndrăznit să comenteze textul interviewului mai sincer și mai pe larg. Și acum vine cu consecvența care-l caracterizează și ne propune, ca să ne ingerăm în cauzele intime ale vieții de partide din Regat, căci numai astfel s’ar putea produce o regenerare a României...

Trebuie să declarăm, că, deși s’a discutat foarte mult asupra raporturilor noastre firești cu frații liberi din Regat, o închipuire așa de monstruoasă n’am mai întâlnit. Căci, presupunând, că ne-am aventurat în discuțiuni amănunte asupra tuturor

campaniilor principiare sau individuale și ne-am ocupa, de pildă, până și de chestiunea tramwayului, atât de actuală astăzi în București, unde am ajunge cu pretențiile noastre? Am ajunge, fără îndoială, ca, la rîndul lor, și partidele din România, cu ziarele lor cu tot, să caute a scotoci cumva mai deaproape intimitățile noastre scumpe și să supună unei critici, poate mai severe, activitatea comitetului și partidului nostru și moravurile diferite, cu cari se împlinesc la noi datorile cătră neam. N’ar duce o asemenea încercare de datorii reciproce la niște complicațiuni, cu rezultate, la cari „Românul” de sigur nu se așteaptă?

Dar, iată precis, ce ne spune colaboratorul autorizat în articolul său:

„Ziaristii ardeleni ar trebui să discute chestiuni, cari agită opinia publică și partidele politice din România, ca și când și noi am fi cetățeni ai acestui stat”, — căci — „regenerarea României nu se poate închipui fără noi”.

Evident, desideratul e foarte îndrăzneț și este însușit, în cuprinsul său, de organul oficial. Dar e cert, că în realitate este cu totul lipsit de seriozitate. Și ni-se pare, că așa ceva nu poate ieși decât dintr’un condei agramat în ale rînduieșilor politice. Mai întâi că, a atribui Românilor din Ungaria o dublă cetățenie și o misiune de a regula, prin sfaturi și intervenții poate, nevoile din „Țară”, cu ziarele noastre și cu bărbații noștri fruntași, nu ar putea să însemneze altceva decât vre-o extravaganță, sau vre-o aventură în tendințele astea pripite de solidarizare a „Românului” cu tot universul.

Să fim, mă rog, mai modești puțin, și

să ne întrebăm conștiința. Unde sunt luptătorii mari din rîndurile noastre, unde ne sunt marii oameni politici și gânditorii iscusiți, cari ar putea să urmeze acestei chemări? Și nu vedeți ce este pe la vatra noastră de-acasă? Noi, cari nu ne putem înfripa un singur partid, deși de zeci de ani ne tot organizăm, iar în politica în contra desnaționalizării noastre nu putem da nici un rezultat pozitiv de atâția ani încoace, să ne lăsăm acum de trebile noastre și să ne apucăm de „regenerarea României”? Slab ajutor te așteaptă dela noi, scumpă Românie! D. Goldiș este o proptea șubredă la toate. Simple slăbiciuni de judecată, combinații iluzioniste și nedibăcii învechite acum, de-ale „Românului”.

Să ni-se deie însă voie să respingem aceste încercări. România ne-a fost și ne este dragă pentru apropiările dintre noi și dânsa apropiări cari vor rămânea însă pururea mărginite la cultura noastră comună. Soarta ne-a împreunat deocamdată numai pentru acest înalt interes cultural, împletit prin împrumuturi reciproce. O influență politică militantă; un gând de a determina acolo curente; o operă de aprobare sau desaprobară a partidelor din România nu pot constitui un rol al nostru. Epoca de frământări și de crize dela noi, din Ungaria, ne cere afirmarea categorică de element independent și de popor încheșat, care poate să-și cucerească singur, sau „prin sine însuș”, situația, ce i-se cuvine, în această Monarhie și toată activitatea noastră trebuie concentrată aici, acasă.

Ziarele noastre vor face însă și de-acum înainte ceea ce au făcut în trecut. Vor da

In grădina Hesperidelor.

De Al. Ciura.

In grădina Hesperidelor, unde glasul sirenelor se confunda cu murmurul valurilor mării, s’a încins un incendiu ale cărui flăcări îmbracă în reflex de purpură cerul senin și zîmbitor de altă dată.

Cetese depeșile mincinoase de pe câmpul de luptă și întrezăresc, printre șire, grozăvii întreit. Guvernele au prudența, să nu stărneasă jalea și desnădăjduirea celor rămași acasă.

Moșnegii, femeile, copiii nevrîstnici, — și protejații! — au rămas acasă, căci n’aveau ce căuta în fumul de salitru, în încercușarea vrăjmașească a torpiloarelor și a spadelor ucigașe. Au rămas cu nădejdea vagă de a revedea pe eroii ce au plecat și pleacă zilnic spre Miazăzi, pentru a muri sau a duce la izbândă flamura țării.

Vitejii au plecat scrișnind din dinți, ca să surprime lacrimile ce li-se îmbulziau pe gene. Tre-cuți odată peste hotarul satului, și-au încordat puterile și au privit cu tot mai multă răceală, la lumea ce îi aștepta la gări. S’auzia în vagoanele dinainte, muzica militară, întonând marșuri eroice — și pe tot întinsul liniei îi întimpinau urale și aclamații, femei și fete în haine de sărbătoare, acoperindu-și fața cu măneca hainei și asvărind o ploaie de flori în vagoanele vitejilor, cari se duceau în gura tunurilor și a gloanțelor vrăjmașe; să moară sau să ducă la izbândă flamura țării!

Au îmbarcat — coasta pitorească a patriei se pierdea din ce în ce mai mult în zarea fumurie;

au plutit apoi între cer și apă, o vreme, până s’a ivit la marginea zării, o dungă cenușie.

Un fior atavic a trecut atunci prin trupul ostașilor; un fior de ură neînțeleasă, moștenită dela strămoșii, cari au tras brazda sfidătoare peste ruinele fumegânde ale Cartaginei!

Să ne aducem bine aminte de proza lui Tit Liviu și de poezia lui Virgiliu!

Trupele dușmănoase au debarcat ceva mai spre Sud-est, de promontoriu unde se ridica, pe vremuri, falnica cetate a Didonei!

Era o dușmănie de moarte între Roma și Cartagina, dușmănie ce s’a perpetuat între odraslele acestor două rase: romană și semită. Italienii de azi sunt urmașii acvilelor biruitoare iar Tripolitani (Berberii și Maurii) sunt semii, cum eran și străbunii lor, cari au stăpănit acest tărîm pe vremea frumoasei și nenorocitei Didone.

Când Enea a debarcat pentru întâia oară pe acest tărîm străin, regina l’a primit rece, ca pe un prinț rătăcitor ce era. Și când pe urmă el a început să-i prevestească rătăcirile și risipirea Troiei, Didona s’a înduioșat și s’a îndrăgît de acest viteaz fără țară. I-a oferit coroana Cartaginei și comoara frumuseților ei. Dar sfatul zeilor hotărîse într’alt fel; Enea trebuia să meargă înapoi, până își va pune piciorul pe pământul Italiei. El se smulge din îmbrățișarea brațelor catifelate ale Didonei și pleacă în zori de zi, pe întinsul apelor albastre, în căutarea patriei rînduită de zei. Regina pomenindu-se părăsită, se omoară, asvărind blesteme asupra navelor ce se pierdeau în legănarea apelor.

Blestemul acesta repetat și de Anibal în vîrsta cea mai fragedă, a pricinuit nimicirea Cartaginei și ura neîmpăcată a celor două rase potrivnice, cari nu se vor mai împăca niciodată!

Și așa se întregesc reciproc cei doi scriitori lămurindu-ne tainele vremilor apuse: unul scriind cu răceala criticului evenimentele, celălalt umplînd cu belșugul talentului său lacunele neînțelese ale cronicii severe.

In țara umbrelor, când Enea a întâlnit pe Didona, a întins brațele și i-a cerut iertare.

Mândra regină nu l’a învrednicit însă nici de o privire măcar. S’a reîntors în alaiul arătătorilor pierdute în întuneric, în vîlmășala acelor suflete pătimase ale îndrăgiților, de-asupra cărora atârna, ca o sentință de moarte, inscripția: „Hic, quos durus amor...”

Didona a reintrat mută în țara umbrelor și a întunerecului, purtând în muntismul ei acea ură năprasnică, ce nu conținește nici după moarte.

Și așa se explică, cum strănepoții alor două neamuri se încăieră după două mii de ani, într’o luptă pe moarte pe viață.

Străbunii din lumea umbrelor îi mână în învîlmășală nebună, cu chemări ce abia răsbat din negurile vremii!

Grădina celor trei surori — Hesperidele — era situată departe la soare-apune. Ele locuiau pe țărîmul nordic al Africeii, în locul încăierării de astăzi, ori mai spre vest încă, dincolo de Atlas, cătră regatul îndepărtat al nopții, străjuind pomul cu merele de aur.

și în viitor atenția completă solidarității culturale cu România. Vor informa exact pe frații noștri despre viața noastră din Ungaria, căutând a le risipi diferite greșite orientări. Dar ziariștii și ziaarele noastre serioase vor continua să rămână cu tact, făcându-se numai ecoul obiectiv al înregistrării mișcării politice din România, fără amestecuri nepotrivite și fără a ne revendica drepturi de „regenerare”. Gloria asta o lăsăm exclusiv „Românului”.

Vizita Regelui Carol la Sofia?

Ziarul „Tanin” din Constantinopol este informat că în cursul unei săptămâni M. S. Regele Carol va face o vizită Curții din Sofia, dar nu dă crezare acestei informații, din cauza atitudinii pe care România va trebui să o ia față de Bulgaria, în caz de război.

De ce nu sunt școli de-ajuns în Bihor? Lito-grafiatură „Politikai Hiradó” din Budapesta comunică ziaarelor următorul caz interesant:

„Pentru a pune capăt lipsei de școli în Bihor, ministrul de culte le-a impus comunelor Bán-Álmós, Kománfalva, Bálmagyaros și Farkaspatak datoria de a clădi câte o școală comună. Comunele, însă, n-au fost în stare să câștige pe seama școlii locul viran necesar, — *pentru că nici ele nu dispun de pământ*, iar dările comunale sunt atât de mari și poporul atât de sărac, încât nu poate susține o școală. *Tot pământul din aceste comune este proprietatea episcopiei romano-catolice, a contelui Tisza și a lui Beöthy László, noul ministru de comerț. În repetite rânduri s-au adresat comunele acestor mari proprietari cerându-le o bucată de pământ jumătate de jugăr din zecile de mii de jugăre de cari dispun, — rugăminte lor a rămas zadarnică.*”

Îată „prieteni” poporului și ai înaintării lui!

Nicolae Roșca... Așa se cheamă prefectul poliției din Alba-Iulia care a oprit adunarea convocată de social-democrați la Alba-Iulia, fiindcă în convocarea românească se vorbea de Alba-Iulia iar oraș cu acest nume — spune dl prefect Roska Miklós — în Ungaria nu există...”

Dl Roska Miklós, odinioară Nicolae Roșca, copil din părinți români, nu vrea să știe că de

Atlasul se ridică oerotor în preajma lor, sprijinind pe umerii săi uriași, bolta cerească.

Era o grădină feerică întregă Hesperia, până departe la columnele lui Hercule, la tărful oceanului, unde, după părerea lui Strabo, era marginea extremă a pământului.

Navele feničenilor hrăpăreți n'apucaseră încă să pătrundă în toate tainele acestui colț de rai, de aceea nimbul poeziei îl învăluie cu atâta gingășie până târziu în vremea barbară a bronzului, când s'au făurit armele ucigașe. Zingănitul lor a alungat toată lumea aceasta de basme, toată viața de belșug și feerie.

La acest zingănit năprasnic, Hesperidele s'au ascuns pe o insulă îndepărtată a oceanului, sirenele și-au curmat cântecul ispititor, cu care au încercat să amăgească pe iscusitul Ulise, ciclopul s'au refugiat în văgăuni și însuș uriașul Atlas a încrănit, schimbându-se într'un colos de piatră, care sprijinește și acum nouri pe piscurile golase.

Vraja din basme s'a schimbat, cum se risipesc vedeniile nopții, în revărsatul zorilor.

Hercule și-a prizonit umărul de stânca uriașă dela Gades și a frânt-o în două; valurile oceanului au năvălit cu un huet asurzitor prin spărtură, deschizând larg drumul navelor, până departe, la *Ultima Thule!*

Au venit Romanii și au împântat acvila lor severă în coasta aceasta îmbelșugată — și pomul cu merele de aur, „pădurea binemirosoare”, s'a schimbat în: pădure de portocali.

Cu risipirea Cartaginei s'a spulberat cea din urmă rămășiță a mitului. Stăpâni ce s'au succedat: Vandali, Bizantini, Arabi-mauri, au pustii

veacuri îndelungate Alba-Iulia e numirea românească, o numire istorică a orașului al cărui prefect a ajuns...

Alegeri nouă? În cercurile politice se afirmă că guvernul, convingându-se că nu va putea înfringe opoziția, va cere dela Maj. Sa autorizația de a dizolva parlamentul și a publica alegeri nouă.

Spre prăpastie.

De Roman Ciorogariu.

III.

Confesionalismul.

„Românul”, în primul lui număr, spune că va pune „ferul roșu” pe acela care va face confesionalism și se spune că eu sunt cel vizat, pentru că eu aș fi făcând desbinarea confesională între Români.

Mărturisesc ortodoxia mea. Cred că în biserica ortodoxă sunt păstrate așezămintele apostolicești și cred că biserica ortodoxă și-a conservat mai mult caracterul național și în sinul ei este mai mult asigurată existența limbii românești. N'aș fi preot ortodox dacă n'aș avea această credință.

În raportul meu personal cu gr.-catolicii am fost întotdeauna povățuit numai de considerații de unitate de sânge și de limbă, și mă bucuram de prietenii alese din partea gr.-catolicilor, cum era și prietenia cu regretatul Dr. A. Bunca. Pe d. Șt. C. Pop de pildă eu l'am stimulat pe când era candidat de advocat și i-am pregătit calea la stabilirea sa în Arad; cum s'ar zice: a intrat sub patronatul meu în Arad și a stat până nu s'a întărit și a mușcat sinul care l'a încălzit. Prieten mi-a fost și părintele Lucaciu și alții.

Dar însuși redacția „Tribunei”, în mare parte a stat și stă din uniți, oameni crescuți în Blaj, metropola uniților, ireproșabili în sentimentele lor confesionale.

Sub raportul social am profesat drept principiu: consolidarea fiecărei biserici în interiorul ei, ca ambele biserici să fie capabile de acțiunea culturale naționale în care se întâlnesc misiunile lor. Cu cât sunt mai consolidate bisericile în interiorul lor cu atâta sunt mai capabile de acțiune culturală, pentru aceea am detestat ori ce pornire confesională îndreptată spre slăbirea uneia sau alteia din biserici și am combătut spiritul de intoleranță.

Povățuit de acest principiu am cercat legături culturale cu biserica gr.-cat. și pe terenul instrucțiunii populare.

și au dăritat lăcașurile tănuite ale zeităților zimbitoare de odinioară.

Numai Berberii, străvechii locuitori ai acestei regiuni, cu toată influența străină ce-i copleșea, mai păstrau în ochii lor mici și afundați în orbite, scăpărări din lumea prăbușită a basmelor luminoase.

Erau amintiri nedeslușite din orientul îndepărtat, din lumea aceea îndepărtată, de care s'au rupt cu mii de ani în urmă, pe vremea când Hesperidele îi amăgiu într'acolo, cu glasul lor fermecat, cu strălucirea orbitoare a merelor de aur....

Mitul s'a risipit în vânt.

Și cea din urmă Atlantidă, privind cu groază, de pe coasta Atlasului, la lumea ce se omoară în depărtări enorme, sub ceața necăcioasă a prafului de pușcă, își duce degetul la buze, întrebându-se cu o durere fără margini:

— Pentru ce se omoară oamenii, asemenea fiarelor din marginea stepei?

Dr. DUMITRU POPA

Medic universal. Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburile interne, de femei, de copii și de urechi.

— ARAD —

Si-a transpus locuința în strada Deák Ferenc nr. 35. (Librăria diecezană).
Consultanță: 8-10 ore a. m. și 2-4 ore p. m.

Precum se știe, legea regnicolară a pus astfel de sarcini asupra confesiunilor, pe cari nu le pot suporta. Am ajuns la 100 și mai bine procente cheltuieli de cult și poporul murmura, iar în unele locuri se iveau și se ivesc mișcări de trecere din biserica ortodoxă la cea unită, de groaza sarcinilor culturale. În chipul acesta, rămași mai puțini în biserică, ne abzie credincioșii serviciul și noi ne pierdem școala românească și pe ruinele ei se ridică școala de stat.

Stăteam dar înaintea dilemei de a sacrifica biserica pentru școală ori școala pentru biserică.

Sub fericitul episcop Iosif Goldiş eram încercând și cu conducerea resortului senatului școlar dela consistor. Ca să previu descompunerea bisericii și a școlii sub povara sarcinilor culturale am luat inițiativa pentru un compromis între biserica ortodoxă și cea unită. Consistorul arădan s'a adresat către consistorul gr.-cat. din Oradea-mare cu următoarea adresă:

1. Având în vedere interesele comune religioase, față de curentul socialist și ireligios, ce amenință credința creștinilor și așezămintele sfinte bisericăști;

2. interesele pedagogice, ca copiii de ambe confesiuni să fie facilitați în progresul lor, prin propunerea în limba maternă, prin ce și poporul își păstrează caracterul său genuin și alipirea de așezămintele străbune;

Să se învoiască Onoratul Ordinariat la compromisul, ca în comunele în cari sunt credincioși de ambele confesiuni, dar există numai o singură școală confesională, confesiunea din minoritate și fără școală, să-și deie sucursul colectiv la susținerea școlii existente, cu abateră dela rigoarea executivă §-ului 45 al articolului XXXVIII. de lege din 1868, reclamată de preoțimea gr.-cat. la organele administrative, cum bunăoară s'a întâmplat în Galșa, Baia, ș. a., unde — chiar contra uzului de pe vremuri, până la marginile aducerilor aminte, care este de altmintrelea susținut prin ordinațiunea ministerului de interne Nr. 32024/1881, — preoțimea gr.-cat. preferă a face imposibilă susținerea școlălor noastre confesionale, prin denegarea sucursului colectiv al credincioșilor gr.-cat. la suportarea școlălor de cult, și prin restringerea la un sucurs particular al părinților, cari își trimit copiii la școală.

Consecința logică a acestei greve a unei confesiuni față de cealaltă este: înființarea școlălor de stat, la cari apoi ar fi de silă obligați și credincioșii gr.-catolici a contribui colectiv ceea ce deneagă dela școlăle noastre și prin ce — fără a-și scuti credincioșii de spesele culturale — biserica gr.-cat. însuși ridică indirect școlăle de stat în comunele mixte confesional-minte. Venerabilul Ordinariat, sigur, va ști a preciza din punct de vedere moral-religios această fatală consecință pentru ambele biserici, și răspunderea înaintea lui Dzeu....

A r a d, din ședința consistorială dela 24 Februarie (8 Martie) 1900.

Iosif Goldiş m. p.,
Episcop.

La această recercare, Consistorul din Lugoj n'a răspuns nimic, iar cel din Oradea-mare a răspuns precum urmează:

1318 — 1900. **Ilustrisime Domnule Episcop!**

Scrisoarea oficioasă a Ilustrității Voastre de su 8 Martiu a. c. Nr. 757 îndreptată către acestu Ordinariatu Episcopesc, mi-servește de ocaziune binevenită, spre a rectifica, cu toată reverința, acea presupunere a Ilustrării Voastre, cași cum acestu Ordinariatu Episcopesc ar' fi capace a comite ceva, ce ar' involva macar și numai umbra indiferentismului religios. Și așa Veți binevoi a vede și Ilustritatea Voastră, ca postulatul dintr'ace'a, ca adeca credincioșii greco-catolici din unele locuri se îndemne ori chiar constrenga prin acestu Ordinariatu Episcopesc, a contribui în mod colectiv la spesele culturale ale unei confesiuni acatolice, cu identicu cu postulatul negarei Santei Uniri, aici, nu numai că n'a potut fi salutat cu îndestulare, ci a produsu uimire și resensu.

Încătu înse oficioasă a de mai sus, din partea Ilustrității Voastre, ar vré se fia preambolul apropiării atatu de dorite a celor două biserice; apropierea acésta numai așa ar' fi posibilă, salutaria și binecurentata de Domnediu, deca toti Romanii de sub Sacra Corónă a Uz-

garii se-ar' detiermuri a îmbracisia érasî ace'a Religione carea au profesatu-o unu S. Athanasiu, unu S. Vasiliu celu Mare, unu S. Gregoriu Nazianzeanu, unu S. Ioan Gură de aur si toti S. S. Parinti orientali, cari, precum Vi este binecunoscutu Ilustritații Vostre, pona la nefericit'a desbinare începută pre la finea vécului IX si consumata numai în véculu XV toti pona într'unulu au pestrat cu scumpetate legatura credintiei si a comuniunii cu Pontificele Roman, ca mosténu al Catedrei S. Petru si asia ca Capuediutu alu Basericeii lui Christosu și Centru al Unitatii Catolice.

Se se derime dara paretele despartitoriu, se ne unimu toti în credinti'a si dragoste cu Roma, léganulu originei Nostre, înca si pentru ace'a, pentru ca si însusi S. Pavelu Apostolulu în epistol'a s'a catra Romani, cá inspiratu de Spiritulu Santu, a constatatu, cá credinti'a Romaniloru, dej'a pre acele tempuri se vestise în tóta lumea: „Inteiu dreptu ace'a — zice Apostolulu — multiamescu Dumnedieului meu prin Isusu Christosu pentru voi toti: *cáci credinti'a vostra se vestese în tóta lumea*” (Rom. I. 8), încátu e una adevérata enigma, cum de atunci, cându într'atâta ni place a ne fâli, cu tot dreptulu, cu originea nâstra dela Romani, unei pârți conspicue dintre noi se-i fia totusi atatu de antipatica *acé'a credinti'a a Romaniloru*, carea cucerindu lumea civilizatiunei adevérate a fostu totudeauna si pretutindenea vehicululu culturai formali.

Altcum binevoiti Ilustritatea Vâstra a primi gratiosu asecurarea deosebitei mele veneratiuni, cu carea sum

Al Ilustritații Vostre

Oradea-Mare, din Siedintia Consistoriala, tienuta la 29 Martiu 1900

Servu umilitu

Dr. Augustin Lauranu m. p. vicariu gen. episcopescu.

Uimit de aceasta atitudine a consistorului din Oradea-mare am infierat pe aceia cari nu înțeleg rostul unitații noastre culturale și speculează greutățile noastre la susținerea școalelor în interes proselitice.

Prin aceasta faptă românească am ajuns eu în vâstca rea a antiunitismului. Se înțeleg că celor îndreptății nu li-se spunea, că pentru ce mi-am ridicat glasul de protestare, ci numai că am atacat pe uniți din orbirea patimei confesionale.

În interesul adevărului constat, că consistorul din Lugoj, câtră care ne-am adresat cu aceeaș recercare, având teritor comun și el cu noi, după tăcere de un an de zile, și-a precizat punctul de vedere admirabil pentru ei și cu bucurie am înregistrat în „Biserica și Școala” acest duh conciliant din Lugoj, exclamând: „Și se va dovedi că putem noi rămânea tot atât de gr.-catolici și greco orientali în școala comună românească”.

Fie zis spre onoarea Blajului, el a fost cel din tîi care a intrat în compromis cu Sibiiul, cu care are teritor comun, dar Oradea-mare nu s'a simțit obligată a o urma și de aici ni-s'a creat multe greutăți în parohii: parohii divizate și pierderi de școli.

Este patimă confesională din partea mea că voesc să ne mântuim prin sprijin reciproc școlile românești, și infier refuzul dela Oradea-mare, cu care nu se identifică nici consistorul gr.-cat. din Lugoj, nici cel din Blaj?

S'a făcut apoi caz celebru din aceea, că eu am remarcant în „Biserica și Școala”, redactată de mine, lipsa de tact a părintelui Lucaciu la întrunirea poporală ținută în Arad la 2 (15) Februarie 1911, unde a vorbit despre dreptul limbei românești destul de frumos, dar tendențios, ca și cum numai uniții ar fi luptat pentru dreptul limbei românești. Pentru aceasta d. St. C. Pop, l'a declarat acolo în adunare de „preotul preoților”, iar eu, iată ce am scris în „Biserica și Școala”:

„Preotul preoților”. Joi s'a ținut o adunare poporală în Arad. Părintele Vasilie Lucaciu canonizat în adunare de câtră Ștefan Cicio Pop de „preotul preoților”, a vestit aici obștei ortodoxe din Arad, — vr'o 60 preoți ortodoxi și peste o mie de credincioși ai lor, — că Blajul și „sfânta metropolie de Alba-Iulia” e răsăritul soarelui românesc. Și în 1848 capitlul din Blaj — numai el — a apărat limba română. Iar astăzi numai Metropolitul din Blaj urgează necontenit la ministru retragerea ordinului de catehizare. Ai noștri episcopi bagseama nu fac nimic, căci prea a accentuat „preotul preoților” cum Blajul luptă pentru limbă. Noi știm, că episcopul nostru a lucrat mai mult decât ori și cine în chestia limbei de catehizare și peste tot a limbei. Să n'aibă „părintele părinților” cunoștință și despre demersurile de urgentare luate de metropolia ortodoxă? Se poate aceasta? Pentru ce această sfidare „părintele părinților”? — chiar în fața preoției și poporului ortodox din Arad. Cine face confesionalism?”

„Unirea”, organul oficial din Blaj, și-a sporit ediția săptămânală la de trei ori pe săptămână și ia prilej din nota „Bis. și Școalei” de a ne impușta confesionalism pentru apostrofarea părintelui Lucaciu și iată modestul meu răspuns dat în Nr. 9 al „Bis. și Școala” din anul trecut:

„Unirea”.

Apare de acum înainte de trei ori pe săptămână. Nu noi, ci alt ziar, a scris din acest incident: „sperăm că va pune mai mare pond pe caracterul românesc, decât pe cel confesional al luptelor ce trebuie să purtăm cu toții pentru libertatea conștiinței și liberul exercitiu al drepturilor bisericeii românești”. Noi din partea noastră am evitat în totdeauna ciocnirile, dar nu era de prisos observația. Și atâta a supărat pe confrăți. „Unirea” ne spune că prin 1890 „Tribuna” din Sibiiu angajată la o polemie întinsă în jurul arhierieilor, a curmat publicarea polemicilor pe motivul că „articoli s'o prea lungi și s' supărători pentru o mare parte din cetitori”. Adevărul însă era acela, că Buna apărind memoria lui Leményi, lovise în „marele Andreu”. Articuli suprimați erau ai fie iertatului Dr. A. Buna.

„Acest refuz a fost primul impuls pentru înființarea „Unirei”. Aceasta este geneza „Unirei”.

Nu ne privește supărarea „Unirei” pe „Tribuna”, dar ne supără când ia în taină numele „marelui” Andrei, și a „sfântului” Sava Brancovici cum îi numește ironic „Unirea” în articolul lămuritor, pentru că da „mare” a fost Andrei și „sfinte” suferințele lui Sava Brancovici. Și cine lovește în memoria lor, lovește în sentimentele noastre.

Noi așa știm, că chiar Dr. A. Buna a regretat că a mers prea departe în atacurile contra memoriei lui Sava Brancovici și era chiar gata să revină la o explicație. Cunoaștem foarte buni uniți cari au făcut mult pentru biserica unită, dar n'au consimțit cu Dr. A. Buna, și ar fi de datoriu urmașilor lui să împlinească ultima dorință a lui A. Buna și poate a obștei unite să steargă de pe fruntea scriitorilor bisericești uniți pata profanării „sfintilor” noștri.

Articolul care își spune supărările sale ne trage și pe noi în discuțiune:

„La Arad, scrie „Unirea”, pâr. Lucaciu vorbește adevăruri, când povestește luptele bisericeii unite pentru căștigarea drepturilor politice și naționale și redemptarea și avântul ce l'au luat Românii unindu-se cu Roma, dar de neuniți nu spune un singur cuvânt rău și d. Ciorogariu, stâlpul Romanilor aradani îl atacă și „Telegraful” dela Sibiiu se grăbește să reproducă acest articol, căci e vorbă de un preot unit, care face confesionalism. Doamne cât sunt de adorabili o seamă de oameni”.

Dacă părintele Lucaciu ni-o spune în Arad, că Românii au luat avântul, recte le-a răsărit soarele, numai dela unirea cu Roma, nu mai era nevoie să ne și injure spre a fi confesionalisti căci doar părintele Lucaciu a enunțat numai premisele, concluzia urmează de sine, că toate căile duc la Roma. Și noi nu aprobăm să se spună credincioșilor noștri, că toate căile naționale duc la Roma catolică precum nu putem consimți să se canonizeze de „preotul preoților” un preot care n'are

școală românească în parohia sa, nu doar pentru că acest preot e unit ci pentru că este o fallacie.

Dacă noi în Blaj spunem numai adevărurile despre Sava Brancovici și Saguna și rețecăm și meritele Blajului, nu mai trebuia să îi și injurăm pe uniți, că ne-ar fi înțeles ei prea bine.

Ce ție nu-ți place, altuia nu face”.

Ce este aceasta, decât o umilită rugare câtră confrății uniți să ne respectăm reciproc marii arhieriei ai vremilor apuse și să dea locul cuvenit arhierieilor noștri de astăzi în lupta comună pentru limbă.

Dar nu aceea îmi spuneți, că eu îmi apăr biserica mea, pentru că aceasta îmi este datoriu de preot și eu o voi apăra până la ultima răsufire, ori va numi d. Goldiș aceasta de „îngust confesionalism” ori ba, ci să mi-se arate măcar un singur caz unde eu aș fi prevaricat în biserica unită și aș fi tentat la spargerea ei, căci numai o atare agresiune ar justifica acuza de confesionalism orb.

În sensul etic toți preoții suntem confesionalisti. Părintele Agârbișeanu și Ciura întocmai ea și mine, căci și ei își iubesc biserica lor mamă. Și sunt sigur, că dâșii în momentele date tot așa își apără interesele bisericeii lor precum le apăr eu. N'ar fi preoți nici ei dacă n'ar face așa. Și dâșii înțeleg poziția mea, pentru că iată colaborează cu mine la un loc. Este d. Vaida de pildă mai bun unit decât părinții Agârbișeanu și Ciura?

În Blaj și-a prăznuit „Astra” semicentenarul existenței sale. „Astra” simbolizează unitatea noastră culturală. Și s'au adunat toți arhieriei ambelor confesii în fruntea neamului românesc, adunat ex toto orbe romano, să confirme prin prezența lor împreunarea bisericilor în opera măreată a culturai românești. Acolo nu s'a auzit nici o notă disonantă. Evlavia creștinească a împreunat rugăciunile noastre cu ale uniților în prinosul adus pe altarul catedralei din Blaj și între accentele preamăririi dumnezeiești în limba strămoșească nimeni nu a simțit aceea ce ne desparte, ci numai aceea ce ne împreună: sângele și limba.

Accastă grandioasă manifestație n'a făcut mai slabă nici pe una dintre biserici, ci din contră pe fiecare a întărit-o, pentru că printr'înșă s'a întărit temelii ambelor biserici deopotrivă.

Când însă ar veni de pildă d. Vaida, pars pro toto, și ar zice: ce-i al tău e și al meu, dar ce-i al meu nu-i și al tău și cu dela sine putere s'ar institui de pontifex maximus peste așezămintele dela Dumnezeu rînduite în biserica mea, și peste instituțiunile ei culturale iș peste tagma ei, scoțându-mă din patrimoniul meu, atunci trebuie să-i zic: favete linquis.

Atâta am făcut. Quis quis extra hos est inter apocrypha ponendum. Tot ce s'a scris mai mult despre unitofobia mea este o zală din lanțul care s'a făcut pentru ferecarea mea, care am stat multora în cale.

Domnul Goldiș directorul „Românului” a pus aceasta drept sirenenă pe automobilul cu care a plecat să-și facă carieră, ca să sperie cu ea abonații gr.-cat. ai „Tribunei”, unde-i vezi Doamne, și unitofobul Ciorogariu. De abonații gr.-or. grijește secretarul Goldiș.

Combiția nu e rea.

Așa se poartă acum ca o ciuhă printre uniți confesionalismul meu de pe vehicolulu carierei dlui Goldiș, pentru că de, scopul sfințește mijlocele.

(Va urma).

„Asociațiunea industriașilor de mobile” din Brașov

recomandă în atenția on. public, depozitul său bogat în

mobile

pentru camere de dormit, sufragerie, camere-garcon și saloane, la în întreprindere efeptuirea aranjamentului complet al locuințelor și bucătăriilor; al edificiilor publice (școli, palate publice) împreună cu tapetirăria lor. — — — — —

Prețurile moderate, pe lângă condiții favorabile. — Se poate privi fără a deobliga la cumpărare! — Cataloage gratuite!

A „Brassói Bútorkészítő Iparosok Arucsarnok Szövetkezets”, Strada Vămii nr. 36.

Prin noi înșine.

Duminecă în 5 Nov. n. va avea loc punerea petrii fundamentale a internatului gimnaziului rom. gr. or. din Brașov din strada Prundului.

Din munificența fericitului binefăcător Andrei Buntoiu și în urma năzuințelor laudabile ale forurilor noastre școlare administrative ni-s'a dat, ca în anul acesta, când s'au împlinit 60 ani dela punerea petrii fundamentale a gimnaziului român prin marele arhieru Andrei bar. de Șaguna, să ajungem ziua punerii petrii fundamentale a unei alte clădiri culturale românești, menită să completeze în mod fericit îngrijirea și creșterea tinerimei gimnaziale și astfel să îplinească o dorință adânc simțită de toți acei, cărora le zace la suflet bunăstarea și propășirea așezămintelor noastre culturale.

Cu toată bucuria momentului solemn, simțim însă și o mâhnire amară. Osândiți de soartea vitregă la rolul de cetățeni *de-a doua mână*, noi Românii nu ne putem împărtăși de binefacerile visteriei statului. Statul, pe care-l susținem cu jertfe grele de sânge și de bani, nu ne cunoaște când e vorba de-a împărți ajutoare pentru înaintarea noastră culturală. Sau dacă se și cugetă câte odată la noi, el ne dă cu o mână, ca să ne ia cu cealaltă sufletul.

Și ca să nu mai facem amintire de sumedenia de nedreptăți, pe cari ni-le-au arătat tocmai cu câteva zile înainte frunțaii noștri la adunarea poporală din Brașov, aducem ca pildă numai gimnaziul nostru din Brad, care din cauza ținutei măștate a stăpânirii trebuie să tânjească și să rămâie, numai bunul Dumnezeu știe câți ani încă, necomplet.

Și ca o ironie amară a sortii vedem în acelaș timp, când ne pregătim pentru serbarea internatului nostru, ridicându-se *pe banii statului* tocmai în apropierea școlilor noastre zidiri mărețe pentru cultura compatrioților noștri sași! Se adeverește deci și aici cu prisosință vorba din bătrâni, că pentru unii statul e mămă, pentru alții ciură!

Dar toate acestea să nu ne turbure sufletul în ajunul serbării noastre. Să fim mândri, că fără ajutorul altora, numai *prin noi înșine*, ne-a succes să punem baza unei clădiri culturale românești. Acest simț de mândrie să ne dea putere să ținem cu o căldură și dragoste și mai mare la așezămintele noastre și la limba și legea strămoșilor. În acelaș timp acest simț de mândrie să ne facă să ne aducem aminte de acci fericiti binefăcători ai neamului, cari, apreciând vremile grele prin cari trecem, ne-au lăsat ajutoare însemnate pentru promovarea și îngrădirea culturii noastre naționale, iar pe noi cei de astăzi și de mâine să ne însufletească la noui jertfe pe altarul culturii noastre.

Pătrunș de acest sentiment de mândrie salutăm cu bucurie ziua de Duminecă, ziua, în care se va pune baza unui nou

Sion românesc și ne închinăm în fața acestora, vii și morți, cari și-au înscris numele lor cu litere de aur în istoria luptelor noastre pentru întărirea și promovarea culturii noastre naționale — *prin noi înșine*. „Gaz. Trans.”

Cronica literară.

— Ce înseamnă Eminescu pentru cultura românească. —

De C. Rădulescu-Motru.

(Conferință ținută la festivalul inaugurării monumentului lui Eminescu, la 16 Octombrie, în Galați).

Doamnelor și Domnilor,

Timpul, care în genere dușmănește gloriile omenești, s'a arătat a fi cel mai bun prieten al lui Mihail Eminescu. Timpul, s'a însărcinat cu răspândirea operei și cu înălțarea numelui lui. Tot el, a întreținut flacăra entuziasmului în câteva inimi de elită, aci în Galați, cari i-au ridicat un monument, primul monument public. Tot el va ajunge să-i ridice și alte monumente. El, timpul, care face să se uite multe și mulți, are o enormă putere de a țintui aducerea aminte a lumii asupra unora dintre aleșii lui. Intre aceștia, asupra lui Mihail Eminescu.

Talentul artist, Fritz Storck, cărui i-se datorește monumentul inaugurat acu câteva ore, a avut presimțirea acestei bune prietenii pe care a legat-o timpul cu Eminescu.

În momentul pe care l-am admirat cu toții, figura lui Eminescu, iese ca dintr'un bloc inform și, lumina geniului, ea merge cu încredere spre viitor...

Cu cât va trece timpul cu atât figura lui Eminescu va apare mai luminoasă și mai conturată în conștiința celor cari vor vorbi și vor scri românește pe acest pământ.

Un literat îmi spunea mai adineaori: s'a scris și s'a spus așa de mult asupra lui Eminescu, că va fi greu să mai găsească cineva o notă originală. Eu cred, dimpotrivă, că s'a scris și s'a spus încă prea puțin asupra lui Eminescu. Adevărata cunoaștere a acetuia stă de aci înainte să fie scoasă din masa informă a părerilor care circulă. Aștept cu încredere pe viitorii oameni de știință literară, cari să vină și să ne arăte: 1) izvoarele de inspirație ale lui Eminescu; 2) constituția psihologică a geniului său poetic; 3) legătura istorică a lui Eminescu cu literatura dinaintea și din urma lui; 4) arta versificării la Eminescu, cu un studiu comparativ asupra multimei corecturilor și variațiilor poeziilor sale; 5) cercetarea imaginilor cari predomină în poezia lui; 6) influența geniului lui Eminescu asupra limbii și mentalității românești; 7) legătura cauzală a operei lui Eminescu cu întreaga cultură românească; și alte multe ca acestea, așa cum s'a făcut și în străinătate, cu toți poezii și cugetătorii de seamă.

Noi, până azi, ne-am mărginit să-l admirăm și să-l edităm pe Eminescu. Timpul ne cere ca de acum înainte să-l și studiem.

Se înțelege că eu nu am pretențiunea să îplineșc prin conferința de față lăsa pe care o constatăm. Avem destui bărbați deosebiți între acei cari se ocupă cu literatura, cari gândesc desigur la împlinirea acestei lipse. Este destul că ei știu acum, că publicul așteaptă cu impaciță cercetările „eminesciene”.

În conferința de față, scopul meu este foarte de-voastră, prin opera lui Eminescu, definițiunea adevăratei culturii românești. Cu alte cuvinte, modest. El se rezumă la dorința de a ilustra înaintdorese ca la întrebarea pe care ne-o va pune cineva: ce înseamnă Eminescu pentru cultura românească? — întrebare pe care ori și ce român are dreptul să ne-o facă, mai ales astăzi când îi sărbătorim memoria marelui poet — să putem răspunde de acord cu toții: un exemplu pentru

viitoarea cultură românească, iată ce însemnează pentru noi Eminescu!

Doamnelor și Domnilor,

În definițiunea culturii unui popor intră cel puțin două elemente: un element național, care izvorînd din firea poporului, dă culturii întregi o caracterizare proprie; și un element fără origină bine statornicită, care reprezintă un avut comun între mai multe popoare. Aceste două elemente merg totdeauna împreună. Nu există cultură pe suprafața pământului, — fie că am avea ori și ce popor în vedere, — care să fie constituită numai dintr'unul din aceste elemente. Totdeauna aceste două elemente le găsim împreună și anume unul condiționând pe celălalt. Cultura poporului francez, bunăoară, pe care admiratorii săi o consideră ca una dintre cele mai bogate elemente universale, este totuși, în același timp, și una dintre cele mai naționale, fiindcă nu există produs al geniului francez, care împrumutat de cultura altor popoare, să nu se recunoască totuși ca propriu francez. Același lucru se poate zice și despre cultura poporului german, și a poporului englez. Toate popoarele mari, cari au moștenit avutul unor culturi anterioare lor și din a căror avut propriu împrumutat acum omenirea întreagă, au culturile cele mai naționale. Nu este un singur caz în istoria omenirii, în care să găsim o cultură care să nu poarte caracteristica geniului național. Dar tot așa de puțin există și o cultură proprietate absolută a unei singure națiuni.

Acestea sunt, Doamnelor și Domnilor, adevăruri cunoscute de toți și cari nici nu se discută. Dacă mi-am permis să vi-le amintesc aci, cauza este, că într'o serbare, prezidată de domnul ministru al instrucțiunii publice, eu, ca profesor, nu puteam să nu mă conformez regulilor noii pedagogii, după care ori și ce tratare a unui subiect trebuie începută numai după o introducere sistematică...

Prin urmare, analiza cea mai sumar făcută asupra definițiunii culturii, ne duce la constatarea acestor două elemente: elementul național și elementul universal, adică elementul propriu și elementul comun între mai multe națiuni.

Acum venim la marea chestiune de unde încep discuțiunile.

Elementele constatate nu stau alături unul de altul, fără ca între ele să se stabilească o imbinare, poate chiar o luptă. Care este legea după care se face acoasă imbinare? Care este norma după care noi vom trebui să judecăm valoarea unei culturi? Până unde să crească elementul universal și până unde cel național? Toate aceste întrebări duc la una și aceeași chestiune, anume: la cunoașterea procesului organic din care rezultă cultura. Și asupra acestei chestiuni, precum am zis, încep discuțiunile.

Cu discuțiunile încep, natural, să se afirme și soluțiuni diferite.

Să vedem pe cari dintre acestea o putem noi adopta.

Intre primele soluțiuni, cari s'au afirmat în această chestiune, au fost două pornite din sentiment. Ele sunt și astăzi răspândite în anumite cercuri refractare la metodele obiective ale științei. Aceste două soluțiuni reprezintă fiecare o atitudine sufletească antagonistă, așa cum sunt de regulă atitudinile sentimentelor omenești. Una zice: adevărata cultură nu este decât cultura universală, adică este cultura în care elementul național e redus la ultima expresie, iar elementul universal este predominant. Ce altceva însemnează naționalismul, zic partizanii acestei soluțiuni, decât o îmbrăcăminte trecătoare pe care, după timp și împrejurări, o ia elanul spre progres al conștiinței omenești? Unde se mai păstrează urmele vechilor culturi naționale dinaintea noastră? Noi abia dacă putem distinge naționalismul a două-trei popoare mari, cari sunt astăzi pe suprafața globului, și încolo nimic; încalte de naționalismul popoarelor vechi aproape că nu mai avem nici o cunoștință! Tot ce a fost propriu național a dispărut, iar în conștiința noastră, a

MOBILE

În cea mai modernă execuție se pot procura la:

pentru dormitor
sufragerie
locuțe, garton
în garnitură de
plele și de aramă
precum și covoare

C. W. Kessler

fabricant de mobile

Sibiu—Nagyseben, Str. Șaguna Nr. 7.

celor de acum, n'a isbutit să pătrundă decât produsele culturii cari au fost isvorâte din fondul etern omenesc! Print urmare, conchid partizanii acestei soluțiuni, elementul național nu este decât un element accesoriu, un rău necesar legat de îngustimea minții și a inimii popoarelor! Cultura adevărată este aceea care planează deasupra deosebirilor naționale!

Dimpotrivă, răspund partizanii soluțiunei naționaliste: elementul universal este un element fără realitate dacă îl cauți nu-l găsești nicăiri. Ori unde există o cultură, există și un suflet individual care o produce, și acest suflet individual e un suflet național. Îngustimea de minte și inimă nu este de partea naționalismului, ci este de partea celui care studiază superficial istoria spiritului omenesc. Fiindcă individualitatea națională se umbrește în perspectiva istorică, nu însemnează că ea n'a existat; ea este singura care a existat. Omenirea este o himeră: realitatea o constituiesc individualitățile naționale!

Care dintre aceste două soluțiuni este cea adevărată?

Nici una, luate în total; și fiecare are totuși în parte câte ceva adevărat.

Ne vorbește soluțiunea internațională de elanul spre progres al conștiinței omenesti luate în total, și are dreptate. În creierul și inima fiecărui individ omenesc, bate pulsul unei vieți ce vine dintr'o adâncime unde nu se cunoșc hotarele naționale. Pământul n'a fost acoperit dela Adam și Eva cu entități naționaliste separate, ci naționalitățile s'au format cu vremea; se diferențează și se contopesc cu vremea! Dar nu e mai puțin adevărat, că pulsul care bate în conștiința omenescă, nu-l găsim nicăiri în stare eterică de puls umanitar, ci totdeauna el este întupat într'o viață individuală. Mai mult încă. Pulsul conștiinței omenesti nu numai că se întrupează într'o viață individuală, dar el tinde, prin viața individuală, spre o continuă creștere. Elanul spre progres nu se datorește decât elementului individual. Fără întrupările lui individuale pulsul conștiinței omenesti n'ar fi un avânt spre progres, ci ar fi o simplă mișcare mecanică, o mișcare fără sens și fără ideal.

Cu constatarea aceea ce este adevărat în fiecare din aceste două soluțiuni, ajungem, Doamnelor și Domnilor, la o a treia soluțiune care nu se mai bazează pe sentiment, ci pe știința obiectivă a timpului nostru.

Cu această nouă soluțiune, punem cultura popoarelor în rândul celorlalte manifestări ale vieții.

Intr'adevăr. Viața organică pe care o constatăm pe suprafața pământului nu este, după cum ne spune știința, nici mișcare vitală în sine, independentă de mediul biologic în care ea se produce, și nu este nici un simplu reflex al mediului biologic, — ci este împreunarea acestor doi factori: viața și mediul. Viața se continuă și se intensifică prin mediu, iar mediul se pune în valoare prin germenii vieții. Un germen de viață, numai unul, și tot mediul biologic capătă o direcțiune: din îmbinarea germenului cu mediul se ridică forme peste forme, vietăți peste vietăți, așa că în cele din urmă germenile dela început, transformat prin mediu, ajunge un uriaș, care are dorința, și umii zice și puterea ca să stăpânească tot universul! Sau, cum zice în limba lui frumoasă, Mihail Eminescu:

...deodat'un punct se mișcă... cel dintâi și singur.
[Iată.]

Cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl...
Punctu-acela de mișcare, mult mai slab ca boaba
[spumii,

E stăpânul fără margini peste marginile lumii...
De-atunci negura eternă se desface în fășii.
De-atunci răsare lumea, lună, soare și stihii...
De-atunci și până astăzi colonii de lumi pierdute
Vin din sure văi de chaos pe cărări necunoscute,
Și în riuri, luminoase isvorând din infinit,
Sunt atrase în viață de un dor nemărginit.

Deunde vine cel dintâi germen? De unde? Să zicem dela Dumnezeu, pentru a ne ascunde ignoranța.

Tot astfel este, Doamnelor și Domnilor, cu procesul culturii.

(Sfârșitul va urma.)

Scrisori din București.

După serbarea dela Galați. — Rolul d-nei Lucia Cosma. — Invățăminte. — O veste bună.

București, 19 Octomvre v.

Frumoasele serbări dela Galați au trecut fără ca Ardealul oficial să-și fi trimis acolo reprezentanți, cari să aducă primos memoriei celui ce a cuprins în sufletul său durerea unui neam întreg. Dacă n'am cunoaște oficialitatea noastră, am putea să ne întrebăm după cauzele cari au reținut pe venerabilii frunțași de a veni în număr cât mai mare să-și afirme solidaritatea sufletească cu toți cei de același sânge. Dar îi cunoaștem prea bine. Înțelegem prea bine sufletul și preocupările lor. A, dacă ar fi auzit de vre-o conferență a unui „autorizat” oare-care, cum ar fi alergat cu totii să-și asculte melodosul glas subțire, prin care vorbește tradarea. Și cum i-ar fi strâns mâna!

Așa? A fost o întâmplare că divina cântăreață Lucia Cosma se afla în aceste zile la Galați și a făcut ea, alături de cântecele lui Eminescu să răsune dulci și triste doinele Ardealului nostru, dând astfel aparența că și acest nenorocit Ardeal a venit să se închine poetului. Venerabili luptători infocați, soldați viteji cari nu vă temeți de „furia dușmanului”, voi cari, la banchete faceți să răsune sala de „geniul națiunei noastre”, fiți pe pace. Rușinea ce a-ți adus-o voi Ardealului a spălat-o o femeie! Am ajuns departe. Nu-i așa?

Și acum, răsfoind ziarele, la rubrica de însemnări efemere — colț de pagină neroadă — găsesc câteva îngăimări ale unui individ, care și-a făcut o meserie din exploatarea numelui și operei poetului.

Personagiul s'a dlus la Belu, la mormântul maestrului, probabil spre a-i cere ertare de ediția „revăzută” a poeziilor. Și acolo a văzut că cineva adusese o jerbă de flori albe. Și se întrebă oare-cum surprins că cineva se gândește la Eminescu nu numai când e vorba de ediții revăzute:

„Ale cui să fi fost mâinile nevăzute, cari au făcut acest gest al celei mai discrete pietăți?”

Ale cui? Ale unei femei de sigur, care, neputând merge la Galați, s'a gândit să se închine la mormântul ce cuprinde gândurile ce n'aveau odată loc în întreg universul. A fost și aici o femeie, care a dat o frumoasă lecție cavalierilor de contrbandă. O femeie care ceteste versurile poetului, ferindu-se de o anumită proză.

Sunt fapte, cari, privite superficial, par a nu avea nici o importanță. Sunt oameni cari toate le privesc superficial și pentru cari nimica nu are importanță. Din această categorie fac parte și oficialii noștri, cari au confundat atât serbările jubulare dela Iași, cât și cele dela București și Galați cu entare întrunire, unde aveau să redacteze vre-o motiune pusă la cale în vederea reclamaiei unui nou ziar menit să aducă lauri pururea verzi unei frunți înguste.

Presa din regat, din delicatete, n'a relevat absența oficialilor noștri dela aceste serbări. În public însă ea se comentează. Și se comentează într'un chip cât se poate de puțin măgulitor pentru ori-ee om, care are pretenția de a reprezenta pe alții. Mi-a fost dat ca la Galați să aud următoarea conversație:

— Dar ardelenii unde sunt? În program se spune că va vorbi unu Goldiș, din partea partidului național...

— Frații ghe peste munți sunt ocupați. Ei se încălzesc când aud ciardașul, ce vor să știe ei de Eminescu. Teremtete...

— Marele spirit național trăiește numai când se cere ajutor. Admirabili frați.

Superficialitatea, iată ce reiese din toată atitudinea reprezentanților noștri. Acciaș superficialitate, cu care au rostit neadevărul tradării, acciaș superficialitate grație căreia au surpat credința în slova scrisă, care a făcut pe unii să dea în vileag drept fapte reale lucruri cari n'au existat, de pildă frumoasele versuri din parlamentul ungar. Dar continuând tot pe calea aceasta, unde vom ajunge? Tot mai mult se înmulțesc probele acestei vinovate calități menite a înstrăina simpatiile tuturor față de noi. Cine le va pune oare stavilă?

O veste bună pentru aceia cari s'au încălzit și se încălzesc la ideile sămănate de marele poet, idei, pentru triumful cărora luptă azi cu atâta statornicie naționaliștii. Până acuma pentru propagarea acestor idei existau și există o seamă de publicațiuni periodice, mai ales săptămânale, cari se adresau de regulă cetitorilor dintr'un cerc mai restrâns. Un ziar mare, organizat după modelul ziarelor din străinătate, un organ zilnic de publicitate, care să discute din punct de vedere naționalist toate chestiile la ordinea zilei, nu există până acuma.

Acest ziar va apare în Ianuarie la București și se va numi „Lumina”. Pus sub direcția dlui N. Iorga, noul ziar va avea de colaboratori pe toți frunțașii naționaliști, cari se vor grupa în jurul lui, renunțând probabil la publicațiile conduse de dânsii până acuma și vor da tot concursul lor ziarului dela centru.

Neangajat față de nimenea, decât față de programul pe care-l reprezintă, noul ziar va discuta cu cea mai deplină libertate chestiunile privitoare la Românii de pretutindeni, va arăta fără încunjur ranele și va infiera păcatele ce se observă în viața noastră publică depretutindeni. Căci el va va fi pus în serviciul nu al unei grupări, ci al unui popor întreg. În vederea acestui ziar a și fost instalată o tipografie la București.

Correspondent.

Rânduri.

— O conversație în tren. —

Lumea e preocupată de multe, foarte multe chestiuni. Mersul vremii le descoperă spre deslegare oamenilor; și le discută mulți, competenți și necompetenți. Chestiunile mai puțin importante sunt trecute în revistă, fără a insista lumea mult asupra lor; pe când cele mai ponderoase, cari apasă cântarul public, trecând linia obișnuită, răcoala creierul omenesc, angajând în serviciul deslegării lor capacitățile cele mai de seamă; o interesare vădită se manifestă în toate unghiurile și judecăți formulate în tăcerea cabinetului se grăbesc să dea chestiunii soluția cea mai întemeiată posibilă.

Mai agitat sunt discutate chestiunile de soiuri politice și cari tratează interese a două neamuri învrăjbite.

Chestiunea maghiarizării s'a făcut celebră prin faptul, că a cucerit lumea întreagă pentru a o discuta; și numele ei il afli imprimat cu roșu în programa de zi chiar și a celui mai puțin îndârjit dușman al naționalităților.

E interesant să privești discutându-se această chestiune de câtră reprezentanți din ambele părți.

Să vă povestesc:

Ure trenul în gara N. În același compartiment cu mine ia loc și o damă din clasa cultă a orașului provincial. — Suntem doi. — În prima gară ce urmează, ne sosesc oaspeți noi, ocupând și spațiul gol, la care până atunci priveam gânditor și eu și dama, ea doi necunoscuți.

Cei veniți erau cunoscuți ai consoartei și după obișnuitele saluturi reciproce, întrerupperă tăcerea sinistru de mai nainte, apucând firul conversației într'o nemțiască cultă. Era soția medicului

Ocazie de cumpărat mobile!

Din cauza producției abundente poți afla pentru prețurile cele mai săzute mobila de Székely și Rétli fabricanți de Marosvásárhely lipsă în mobile în Piața Szécheuyi-tér 47.

Oamenilor acreditabili se vând și pe lângă
= plătire în rate lunare fără nici o urcare
de preț. — — —

= Mare asortiment în trusouri pentru mirese. =
La cerere din provincie trimite bogatu catalog ilustrat

din acea comună, farmacistul cu soția și un învățător tânăr. Greul conversației îl aduceau damele cele mai în etate din societatea mică: soția medicului și oaspele vechiu al compartimentului. Farmacistul și soția, de neamul lui Árpád, învrăstau din când în când limba frumos vorbită, chinuind o nemțească vulgară, însușită în farmacia lor.

Ce discutau nu mă interesa și urmăream în tăcere rîndurile cu multe înțelesuri ale unui ziar din capitală.

Toceam terminasem frazele năbădăiosului prim articol, când, observ că consoarta neliniștită, privește când la cuier, când la fereastră, fără a mai discuta. Pe semne, se scandalizase de întregă procedura farmacistului, de-ai ciungări frumoasa limbă maternă și, prin un gest ritos îl făcu să înțeleagă, că nu-l mai poate suferi:

— „Unde a-ți învățat, domnule, limba ce o vorbești acum și pe care eu cu atâta patimă o iubesc?”

— „Am învățat-o (de n'aș mai fi învățat-o) între patru pereți ai farmaciei mele sub influența necesităților zilnice”, fu răspunsul.

Pecetea excludivismului de rasă schinteia din ascunzăturile sufletului să meschin și bătrîna eunoscu, că între el și dânsa o prăpastie mare există din moși, strămoși, prăpastie ce desparte sufletește două neamuri și fără a-și potenta emoția, termină cu observarea:

— „E drept și admit, că e bine a cunoaște multe limbi: sfîntenia limbeii materne însă trebuie să pătrundă în toate măruntaele, cultivarea ei să ți-se impună, poruncă dumnezeiască fiind, iar schinguirea ei să-ți inspire îngrijorare”.

Deodată cu enunțarea maximei înțeleasă de toți, o tăcere neînțeleasă se așază peste capetele lor îngândurate.

Numai locomotiva se mai auzia găfîind, ca un om apăsător de păcate grele.

După o recreare de vre-o câteva clipe, fețele lor se înseninară.

Bătrîna își alese acum partea cea mai bună, a tăcerii. Ceilalți se temeau, ca să înceapă. În fine soția medicului de același principiu cu prietena sa, ca să spargă monotonia în care amortiseră, roagă pe tinărul meditator să-i explice ce rost are și dacă se poate să-i împărtășiască ce scop sublim se urmărește prin faptul, că sufletele nevinnovate ale bietilor copilași, fără de conștiința răsunării, sunt maltratate în chipul cel mai puțin omenește, ba chiar contrar învățăturilor creștinești ale Mântuitorului Hristos.

— „Cunosce foarte bine citatul din Sf. Scriptură, când Isus zice apostolilor săi: „Mergând învățați toate neamurile, botezându-i în numele Tatălui și al Fiului și al Sf. Duh”.

— „El n'a zis mijlocitorilor săi, faceți ce puteți, dar forțați lumea, ca să învețe limba voastră, că apoi vor merge toate strună”.

— „Și ce ideal sublim cuprinde apostolatul evangheliei lui Hristos de a împăca pe oameni cu Dumnezeu, prin sălășuirea iubirei, a duhului păcii și înțelgerii între dănași, să-i unească într-o familie de frați, cari se iubesc”.

— „Eu nu-mi pot explica, că pentru ce în ziua de azi, când toți suntem ai lui Hristos Dumnezeu, nu mai suntem frați, iar limbile respectate de apostoli, acum sunt sugrumate, ca peste toate să triumfe una singură?”.

Tinărul învățător confesional, cu frica în sin, temător de mai marii zilei, avînd în față pe cel ce făcea parte din neamul a cărui drept s'a pus la judecată, se sfia să răspundă. După ce-și roti privirea peste capetele noastre, ca și când ar fi voit să ne cunoască pe toți mai bine, începu; dar precaut să nu jighească infalibilitatea dreptului celor mai mari:

— „Maghiarizarea se practică din simplul motiv, că în Ungaria, stăpînul în limba sa, să se poată înțelege cu supușii săi,.”

— „Dar noi nu suntem avizați a ne înțelege în altă limbă cu cei ce-și zic stăpîni” — întrerupse soția medicului.

— „Da, da”, reluă învățătorul, „cunosc și eu o familie de lucrători în care tatăl e maghiar, iar mama șvaboaică și eu copiii laolaltă vorbesc limba stăpînului, care e șvab”.

— „Vorbesc mai mult limba mamei, care i-a învățat” — ripostă soția medicului — „și neamul, neamul va rămîne, Românul, Român și așa mai departe”.

Învățătorul, ca să nu lase sfârșitul polemicei în mîna învingătoarei și ca să mîngăie pe farmacistul desperat, mai adaugă:

— „Dar cu timpul vom îndrăgi noi toți limba, care acum ne pare barbară, opera maghiarizării se va încununa cu un succes strălucit”.

— „Cu timpul, încet, încet” — murmură, moțîind farmacistul — și ca prin minune, scos par'că dintr'un vas cu sulfur, i-se încordaseră arterile, respiră din greu, izbucnind apoi într'un răcnet caracteristic firei lui:

— „Eu dacă aș fi ministru de interne, politica lui Bánfy aș urma-o, ca cu forța să se îndeplinească opera de maghiarizare în țara întreagă”.

— „Nu, nu, cu forța nu se poate face nimic” — îl mulțumi soția, care înțelese fragmentul, faimos, rostit în limba lui Árpád.

Ceilalți amuțiră la impresia fulgerului din senin.

Și el, eroul zilei, după ce-și vărsă tot veninul, se adăncise într'o tăcere moartă, întocmai unui vulcan după erupție.

Numai bătrîna surise pe sub ascuns, de tot focul de o clipită, iar eu mulțumiam sfîntului, că accesul de psihopatie nu luase proporții mai mari.

Ludovic Cioban.

România într'un războiu balcanic.

Războiul turco-italian și împrejurările în cari a luat naștere, lasă a se întrezări viitoare complicațiuni.

Decadența Turciei pare că nu a luat sfârșit, cu toată schimbarea de regim ce s'a făcut în timpul din urmă. De mai bine de un secol, asistăm zi cu zi, la desmembrarea acestui imperiu așa de puternic odinioară. Intins peste trei continente, a fost pe rînd rețezat de noi, de Sârbi, de Bulgari, de Muntenegreni, de Greci, în Asia de Răsărit.

De fapt îi mai rămăsese în Africa numai Tripolitania, care poate fi considerată ca pierdută; cât despre Egipt, odată ce a început pe mîna Englezilor, se va întâmpla ca și cu Bosnia și Herzegovina, anexate acum trei ani de Austria.

Grecia se atîne la Creta, Sârbii ochesc Novi-Bazarul. În interior Turcii au pe Albanezi, abia liniștiți cu numeroase concesțiuni ce li-s'au făcut, dar cari, se vor răscula, sau îi vor răscula cei interesați, la cea dintîi ocaziune. Cât despre Macedonia, asupra ei stau ațintiți ochii bulgarilor cari nu mai conținesc cu meliturile în această provincie.

Cu toate promisiunile Turciei în dreapta și stînga, asigurînd pacea — aceasta pentru a câștiga timp — ea continuă a primi numeroase transporturi de muniții de războiu, trimite la frontiere trupe, cu un cuvînt se pregătește în mod serios. Situațiunea externă, dar mai cu seamă internă, le dictează luarea de măsuri foarte severe, dacă nu voesc a fi cu desăvîrșire ruinați.

În asemenea condițiuni, focul putîndu-se aprinde dintr'un moment într'altul în Balcani, este interesant de analizat, care va fi atitudinea României într'un viitor războiu Balcanic, când și cum vom ataca, sau cum ne vom apăra de vom fi atacați.

În atacul și apărare aunei țări, sau mai bine zis în operațiunile strategice, trebuie ținut seamă de factorul cel mai important cu care aceasta este în strînsă legătură și anume, acțiunea politică, relațiunile internaționale.

Astăzi operațiunile militare sunt neconținut supuse orizontului politic, care de multe ori poate să ia forme diferite, chiar în timpul acțiunii. În cele ce vor urma, vom ține prin urmare socoteală de actuala orientare politică a noastră.

Este știut că suntem alipiți triplei alianțe și avem o convenție militară cu Turcia.

De Austro-Ungaria suntem deci asigurați prin alianță. Ne mai rămân Rușii la răsărit, Bulgarii la sud, și Sârbii la vest.

Contra Rușilor noi singuri n'am putea lupta; în această direcțiune de va fi să lucrăm, vom merge împreună cu aliatele noastre Austria și Germania.

Armata română într'o acțiune ofensivă ar putea trimite pînă la 3 corpuri de armată, care vor trece Prutul și vor forma aripa dreaptă a unei mari armate. Obiectivul nostru după ocuparea oare-căror poduri importante și încercușirî de cale ferată, bine cunoscute în Basarabia, ar fi valea Nistrului.

Austria va putea trimite zece corpuri de armată, lăsînd 6 în țară, iar Germania 5—6 corpuri. În fața acestei formidabile armate de 18 sau 19 corpuri de armată care se va revîrsa pe toată linia de frontieră occidentală a Rusiei, ce poate ea opune? Întreaga ei armată de Europa se compune din 22 corpuri, repartizate pe imensul ei teritoriu dintre care majoritatea în apropierea frontierei de vest.

Ar putea la necesitate să ridice pînă la 15—16 corpuri de armată, care vor fi susținute de puternice fortificațiuni, cum este quadrilaterul din Polonia rusească. Dacă fiind însă situația internă și financiară a Rusiei, eventualitatea unui asemenea război este mai puțin probabilă.

Lucrurile nu se petrec tot astfel cîtră Sud. Bulgaria voescă cu orice preț să pună mîna pe Macedonia. Turcia însă și noi, nu le putem permite așa ceva. O Bulgaria mare ar fi o primejdie continuă pentru noi.

În cel mai scurt timp, după ce ar pune stăpînire pe Macedonia, Bulgaria s'ar întoarce contra noastră căutînd a ocupa Dobrogea.

Așa fiind Bulgarii, oameni cumiți, și-au creiat o armată destul de mare în raport cu populația și finanțele țării.

Să vedem care este distribuția forțelor militare bulgare, ce valoare au fortificațiile lor, cum se armată ar putea trimite pe câmpul de luptă, și în cât timp. Aceste date cunoscute, completează eu multe altele, ca mijloacele de transport pe uscat și apă, înțelețul etc., ne pun în pozițiune de a judeca modul cum se vor putea apăra și în același timp ataca.

Ortografiia țării lor, cu munții Balcani, care o traversează în lung, apoi forțele inegale ale statelor cu care se învecinează la Nord și Sud, au făcut-o să-și creieze și repartizeze cele 9 divizii în modul următor: 5 în Rumelia și 4 în Bulgaria propriu zisă.

Căile de comunicație ce traversează Balcanii sunt puține și în stare rudimentară. Transportul trupelor pe aceste căi se va face cu mare greutate și întârziere și va fi nevoie de adus trupele cu calea ferată pe la Sofia, făcînd un mare ocol.

Toată frontiera Dunării, spre România, este semănată cu forturi mai mult sau mai puțin importante. Astfel Silistra, Turtucaia, Vidin, Rusciuk, Nicolop etc., au întărituri permanente sau semi-permanente. Trebuie de reținut apoi că și malurile Dunărei spre Bulgaria sunt mult mai ridicate ca ale noastre.

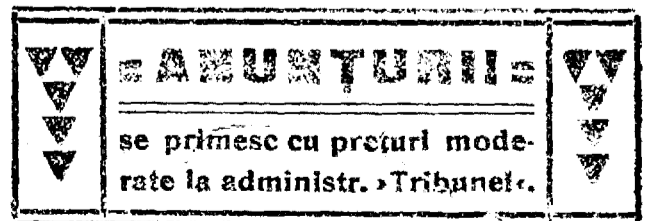
În fața Dobrogei, ne stă așa zisul quadrilater, compus din cetățile Varna, Șumla, Silistra și Rusciuk.

Flota lor pe Dunăre nu contează. Armata bulgară cu cele 9 divizii, ar putea pune pe picior de război peste 230.000 de oameni, și cu aproximație 150.000 ar putea porni la luptă contra noastră, în cazul când spre frontiera turcă, ar fi asigurați de liniște.

Față cu aceste forțe, România poate mobiliza aproximativ 300.000 de soldați, din cari 200.000 îi va putea trimite pe teatrul de operațiune. Sistemul nostru de mobilizare, căile noastre de comunicație etc., ne dă cel puțin două zile avans asupra Bulgarilor. În timpul dela Aprilie la Octombrie avem chiar mai mult de 3 zile, fiindcă putem dispune și de contingentul încorporat la Noevre, care va fi preparat și ar putea intra în acțiune.

„Adevărul”

Eugen Assaky.

Războiul italo-turc.

Holera în Tripolitania.

Desnădejdea în care a ajuns armata italiană în Tripolitania nu mai cunoaște margini. Pozițiile de război câștigate pe ușor cu câteva săptămâni în urmă, cad rând pe rând în mâinile trupelor aliate: cele mai fruntașe forturi din jurul orașului Tripolis au fost recucerite și inelul de fer al Turcilor încins în jurul cetății se strânge clipă de clipă și va sufoca cu siguranță svârcolirile desnădăjduite ale puținilor ostași rămași dintre viteji ce se încumentaseră să treacă marea. Poate desnădejdea sau îndârjrea de a muri cu cinste pentru steag ori poate fiara trezită în om la izbucnirea caldă a sângelui a făcut din acești asediați și asediți niște sălbatici cumpliti cari nu mai cunosc nici mila nici legile firei. Arabii sunt împușcați ca câinii pe stradă sau transportați pe galere: soldații italieni sunt măcelăriți când lupta se sfârșește cu ingenunchierea lor punându-i la dispoziția învingătorilor.

E chestiune de câteva zile ca pașnicul oraș de pe coasta Africii să devină un vast câmp de cadavre stăpânit numai de răsuflul întunecat al holerei și geniul războiului. În vâlmășagul încăerării leșurile celor căzuți în lupte și secerate de holera care s'a declarat, zac împrăștiate în lungul străzilor, fără să mai aibă cineva vreme să le îngroape.

Puterile fac tot ce pot pentru a pune capăt acestei situații chinuitoare creată de avântul nesăbuit al stăpânirii și intermediază pe lângă Turcia doar vor putea o îndupleca să lege armistițiul care să înlesnească negocierile de pace, pe lângă asigurarea că Italia va abdice pentru totdeauna de aspirațiile sale politice în Tripolitania, iar poarta la rândul ei să-i facă concesii economice și comerciale. Aparența acestei leale împăcări cu greu va putea amăgi pe Turcia care e pe deplin conștientă de forțele și însuflețirea armatei sale din califat. Cercurile politice din Constantinopol sunt hotărâte să nu facă nici o infimă concesie, ei vor urma războiul înainte, iar pentru purtarea lui vor cere despăgubiri.

Bombardarea Tripolisului.

O telegramă din Berlin aduce știrea că trupele turcești au înecurat orașul din toate părțile, șase dintre forturile împrejmuitoare sunt în puterea lor. Pe străzi luptele continuă cu multă înverșunare. Turcii postati pe înălțimile ce împrejmuesc orașul îl împoacă cu o ploaie de ghiulele de trei zile încheiate. Ostașii italieni nu pot face nici o mișcare decât să împedec intrarea trupelor în oraș. Acțiunea lor mai e apoi paralizată și de iminenta lățire a holerei a cărei primejdie se mai adaugă prin faptul că în împrejurimile orașului sînt trei mii de cadavre neingropate.

Plecarea vaselor italiene.

Pe baza unei telegrame primite ieri din Malta, „Agenția Reuter” anunță că de fapt, toate vasele italiene cari se aflau în fața Tripolitaniei au plecat și se crede că sunt în apele turcești, unde vor începe acțiunea de compensare a perderilor suferite în Africa.

Responsabilitatea războiului.

Pe urma știrilor alarmante, primite de pe câmpul de război, opinia publică italiană a prins să-și deie seamă de gravitatea ce implică acest conflict și cere să se stabilească responsabilitatea factorilor cari au împins Italia în acest război nenorocit. Mai multe ziare italiene au avansat păreri nu tocmai favorabile despre ținuta ministrului de externe în actuala situație. „Gazzetta Livorneze” referitor la aceasta scrie: că primul-ministru Giolitti s'a opus din răspuțeri la începerea războiului contra Turciei pentru cucerirea Tripolisului.

Primului ministru i-s'a opus întregul cabinet, și mai ales San Giuliano, ministru de externe, spunând că acum este momentul cel mai favorabil pentru ocuparea Tripolisului. Giolitti s'a opus și mai departe, în urmă însă a fost nevoit să cedeze, de oarece San Giuliano amenința cu demisiune.

Efectul masacrului din Tripolis.

Intreaga presă englezească demonstrează cu înverșunare contra procedurii Italianilor care masacrează în masă pe Arabi la Tripolis.

Grupul englez al uniunii parlamentare propune ca puterile semnatare ale conferinței de la Haga să intervină pe lângă guvernul italian să pună capăt acestor masacrări.

Înlocuirea lui Caneva.

O telegramă din Roma anunță că înfrângerile suferite de trupele italiene sub conducerea generalului Caneva au stârnit adâncă nemulțumire împotriva acestui general.

Cercurile militare au cerut și obținut dela guvern înlocuirea lui. General-comandant al trupelor italiene din Tripolitania a fost numit generalul Frugoni.

Ultime știri.

„Fremdenblatt” — despre situația ungară. Ni-se telegrafiază din Viena: În numărul său de mâine, ziarul „Fremdenblatt”, ocupându-se cu situația penibilă creiată parlamentului ungar prin obstrucție, anunță că contele Khuen-Héderváry nu va recurge la mijloace ultraenergice, ci se va mârșina a interpela regulamentul intern așa ca să se poată preveni în viitor abuzurile de astăzi, căci opoziția de astăzi s'a dovedit o opoziție lipsită de seriozitate.

O telegramă din Budapesta de altă parte, ne anunță, că contele Khuen a avut azi o nouă consfătuire cu Berzeviczy și că aceasta e viu comentată în cercurile politice.

INFORMAȚII.

A R A D, 3 Noembrie n. 1911.

— Cronica noastră literară de azi.

Atragem în mod deosebit atențiunea cetitorilor noștri asupra valoroasei conferinți ce publicăm la cronica noastră literară de azi și pe care distinsul învățat român, d. C. Rădulescu-Motru a avut amabilitatea să ne-o dea încă înainte de ce să apară în revista d-sale „Noua Revistă Română”.

— Inchiderea școlilor din Galați.

Din Galați ni-se scrie: În urma cazurilor de holera constatate în ultimele zile în orașul și județul nostru, serviciul sanitar local, a intervenit la direcțiunea generală a serviciului sanitar, cerând să ea măsurile necesare, pentru reînchiderea cursurilor la școlile din localitate.

— Nostimade. Un domn cu numele Vasile J. nevând, pe semne alta de lucru, s'a apucat să critice o broșură a colaboratorului nostru Dr. I. Lupaș în „Foaia Poporului” din Sibiu.

Despre broșura criticată s'au pronunțat la timpul său în mod elogios savanți de valoarea lui N. Iorga, Andrei Bârșean ș. a. Cu toate acestea domnul Vasile J. îi dă înainte cu critica. Cel mai bun răspuns la aceste năsbătii, ni-se pare că l-a dat d. Ermil Borcea în Nr. 22 al revistei sale prin următoarele versuri:

Dr. Lupaș, criticat de „Foaia Poporului”.

Tu demn urmaș al unui Baritiu
Tu unic istoriograf
Cu care-Ardealul se mândrește,
Ești atacat de-un tipograf.

Dar nu te supere, iubite
Căci știi, că nu e lucru rar:
În „tipografici caractere”
„Greseli” sunt dese „de fipar”.

H. C.

În adevăr, mai mari greseli de tipar, decât cele făcute astădată de directorul „Foi Poporului” prin publicarea acelor articole năcăjite pe „calendarul Asociațiunii” și îndreptate contra dlui Lupaș — nu ne putem închipui.

— Societatea „P. Maior” din Budapesta cu ziua de 1 Noembrie n. și-a schimbat locuința, mutându-se în strada Mátyás u. 11 II, ușa 21.

— Din cercul comercianților. Cetim în „Foaia Poporului”: De când cu consfătuirea comercianților dela Blaj, unele ziare de ale noastre s'au ocupat mai deaproape cu mișcarea comercianților. S'a useris câțiva articoli, — într'o formă sau alta, — din al căror cuprins reiese, că această chestie preocupă și cercurile noastre mai sus puse.

Și nici, că s'ar putea alteam, dacă dorim întărirea clasei de mijloc: a comercianților și meserașilor. S'au aflat însă unele voci, cari — în urma unui raport, nu destul de lămurit, publicat într'o foaie zilnică de ale noastre — au susținut, că în direcția pornită la Blaj nu s'ar lucra nimic.

Fată de acestea, — pentru lămurirea acelor, cari se interesează de afacerile sulate în consfătuirea comercianților la Blaj, — suntem în poziție a putea vesti următoarele:

Îndată după despărțirea dela Blaj, unii membri din comisia aleasă au început a stringe materialul de lipsă. S'au adunat o seamă de date statistice asupra comercianților, s'a chibzuit asupra felului de organizare, s'a căutat a se stabili un

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Aranjată cu mașinăriile cele mai moderne, cu putere electrică; spală, calcă și curăță albituri bărbătești și de dame și totfelul de lingerie cu prețuri moderate. La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francoat.

(str. Turnului 29 etajul I), care este însărcinat cu conducerea acestor cursuri, și anume în fiecare zi de la 12—1. Se pot ținea și alte cursuri pentru meseriași, d. e.: pentru geometria descriptivă, pentru desenul liber, pentru desenul constructiv și alte cursuri de specialitate pentru măsurări etc., dacă se înștiințează participanții de studiu (15—30). Astfel de dorințe sunt a se aduce la cunoștința conducătorului cursurilor.

Punem la inima meseriașilor noștri cele de sus.

Sibiu, 27 Octombrie 1911.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”. Vic. Tordășianu, prezident. Stefan Duca, notar.

Dentist în Cluj.

NAGY JENŐ

specialist pentru dinți artificiali fără pod în CLUJ-KOLOZSVÁR.
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate pe lângă garanția de 10 ani.

Dentist în Cluj.

BIBLIOGRAFII.

Din biblioteca „Teatrul” a apărut nr.-ul I. A. de Herz: Când ochii plâng. Dramă originală într-un act. A fost idată. Idilă în versuri. 30 fil + u fil. pirto.

Redactor responsabil: Iulia Giurgiu.
„Tribuna” institut tipografic, Nichin și sora.

REISZ MIKSA
FABRICĂ DE
MOBILE

în

BÉKÉSCSABA—NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43. Rákóczi-ut 14.
(Lângă »Apollo»)

Gruber Dezső

magazin de pălării și articole de modă pentru bărbați.

Cluj—Kolozsvar.

Colțul străzii Wesselényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul »Fészle».

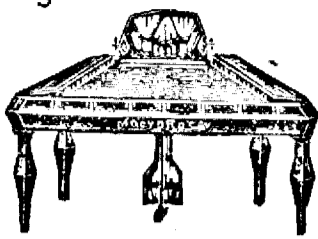
Noutăți în diferite soiuri de

PĂLĂRII

de domni și copii, albituri, cravate și toffelul de articole. — Prețuri solide. — Serviciu conștiincios.

Comandele din provincie se execută prompt și francate.

TIMBALE

cu organism patentat de oțel, dând sunete rezonante și foarte plăcute, — se pot căpăta și pe rate. — Gramofoane cu plăci artistice, — vioare, flaute, harmo-nici ș. a. — Numeroase distincții și medalii primite ca răsplată. Inventatorul pedalului modern și al organismului de oțel. Catalog trimite gratis.

Mogyórossy Gyula,

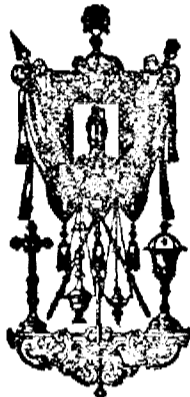
kir. szab. hangszergyár.

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71.

Luca K. Alexievits

pregătitor de haine preoțești

NEOPLANTA — UJVIDÉK.

Recomandă atelierul său asortat cu toffelul de recevizite și haine preoțești de îmbrăcat în vremea slujbei în biserică.

Pregătește toffelul de icoane sfințe legate frumos cu aur și mătăasă, steaguri, prapore și altele. Icoana Mormântul lui Christos îl face foarte frumos. La cerere trimite catalog și preț-curant gratuit.

Fagler László

strungar artistic și turnător de metal și minierari.

Szeged, Szent Mihály-u. 4.

Pregătește articole de aramă, precum paturi, sfeșnice, sonerii, pipe pentru vin și bere, pompe primește apoi pregătirea ori cărei

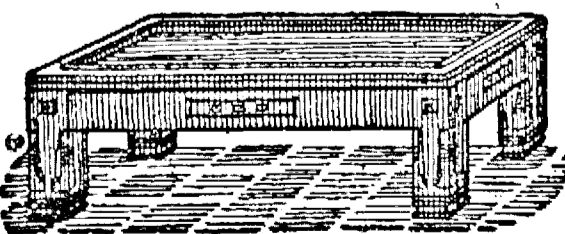
părți de mașini industriale, turnărie după model dela simplu până la lucrările cele mai complicate.

Cumpărătorilor vechi — rabat.

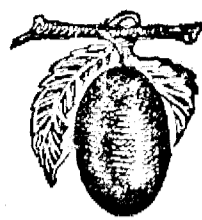
Premiat la expoziție cu medalie de aur.

H. PÁLLÁN succesor
Styászni József

prima fabrică ardeleană de biliarde și tmplăite în Kolozsvar, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor. La cerere trimite instalatorul de biliarde și în provincie. — Ține mare asortiment de biliarde noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată la 1875. — La dorință face și țirg de schimb.

În atenția pomicultorilor!

Ofer altoi de pruni bosnieci ca »Balkanska Carica» (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne» (Regina Bosniei). — Altoiul de 2—3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea juiceii și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Breška, Bosnia.

Cel mai mare magazin de blănărie!

ILIE ȘTEFLEA

Sibiu—Nagyszeben, Grosser Ring Nr. 18.

Premiat la expoziția de modă cu Medalie de stat.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie. —

manșoane, boăle căciuli pentru domni și doamne ultima modă și lucrate cu gust.

Prețuri ieftine. —

Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiincios. Numai marfă bună și execuție de I-u rang.

Invenție Nouă.

Invenție Nouă.

Moară de oțel

pentru întrebuintare în economie și acasă, mașină excelent orzul, cucuruzul și grâul, se învârtă cu mâna, puterea de muncă a unui băiat de șasă ani, un kilogram pe minut pe lângă garanția și se capătă numai într'o mărime.

Prețui 14 corcans.

Face aparate pentru desfăcerea sămânței de lucernă și trifoiu, de mână cu puterea ori cu mâna cu puterea ori cu mâna, de aplicat în mașina de îmbătut ori de sine stătătoare. Prețurile să se întrebe la

Kádár Gyula

fabrică de aparate de desfăcut sămânța trifoiului și atelier de reparat mașini în Nagyvárad, Villanytelep mellett.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboesală, dar administrației ziarului nostru poate fi de mare folos. Ziarul nostru roagă pe onoratul public că la cererea prețurilor curente sau la ori-ce cerere sau cumpărare să se provoace că adresa firmei a cetit-o în — — ziarul »Tribuna» din Arad. — —

Scoaterea dinților, dinți artistici, poduri în gură, de aur, coroane, efepuiește

QUIL REINHOLD
DENTIST,
pe lângă prețuri moderate și garanță
LUGOȘ, STR. BONNÁ CZ 11.

Premiat de mai multeori.

Carl Piff, prima fabrică de obiecte de metal

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krauszer-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scăldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scăldat, încălzitoare și vane de scăldat după cel mai bun sistem (sistem propriu.) Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte edibctoe e mtal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tăbliță cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conducător pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temes«.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.
Catalog de prețuri la dorință gratuit.
Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

BAUMANN ARNOLD succesorul
LÁHNI KÁROLY,
fabricant de mobile.
Alba-Iulia, Piața Szent István Nr. 11.

Recomandă mobile pregătite în atelierul său din cel mai bun material, pentru dormitoare, sufragerii, locuințe garson și — birouri pe lângă prețuri ieftine. —

Institut de pictură bisericească în Sighetul-Maramureșului.
(Templomfestészeti Müintézet, Mármaroszigeten).
Cancelaria: Piața Erzsébet-főter No. 11, ușa 18.

Ne angajăm pentru pictarea în stil modern și foarte artistic a internelor bisericilor, icoane pe cerime, fresco, icoane pe altar, altare construite de iconostas, auritură, pictarea icoanelor de iconostas, crucifixe, icoane la încrucișarea drumurilor, pictarea icoanelor sfinte și a ori-ce soiuri de icoane bisericești.

Renovăm foarte frumos iconostase și altare vechi, iar pictarea, abducerea cu marmoră și auritura lor o executăm cu cea mai mare artă și cu prețuri convenabile, — parohiilor mai sărace eventual și pe lângă plățirea în rate.

Examinarea bisericilor, măsurarea, înțelegerea mai amănunțită — la fața locului o facem gratis, cu planuri și prospecte servim cu plăcere.

MEGYERI IMRE
văpsător de haine, curățător chimic, broderie, și institut pentru spălătul rufelor cu aburi, în ALBA IULIA - Gyulafehérvár. Széchenyi-u. (lângă biserica călug).

Primește curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desupt, de masă și de pat, perdele și ori-ce lucruri din branșa aceasta cu prețuri foarte moderate. Curățire și vopsitorie chimică de tot-felul de haine pentru bărbați și femei, pardesii fără a le desface, apoi materii de mobile, perdele, dantele etc., cu prețuri moder.

Ciobotari, ATENȚIUNE! Pantofari

AUREL BRINZAY
fabricant de unelte,
BUDAPEST, VIII., Losoncy-utca 18

Pregătește totfelul de unelte pentru ciobotărie și pantofărie.
Catalog trimite gratis și franco.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1910.		1911.	
16 Octombrie		8 Octombrie	15 Octombrie
ACTIV			
172 623 362	{ 121 780 362 Rezerva metalică aur	139 981 968	222 661 353
	{ 50 843 000 » trate aur	61 958 000	221 939 968
364 405	Argint și diverse monete	265 504	258 124
120 836 615	Portofoliu român și străin	184 612 791	181 358 171
30 611 201	{ *) Impr. pe ef. publice	8 084 500	18 409 721
	{ » în cont curent	10 407 365	18 491 865
11 999 924	Efectele capitalului social	11 999 611	11 999 611
14 720 535	Efectele fondului de rezervă	17 725 577	17 725 577
3 052 121	» » amort. imob. și mașin. de imprim.	4 233 121	4 233 121
6 002 688	Imobile	6 050 067	6 056 101
718 527	Mobilier și mașini de imprimerie	745 828	745 921
733 659	Cheltuieli de administrațiune	588 887	706 875
112 303 950	Depozite libere	115 542 222	115 166 472
27 192 933	Conturi de valori	24 111 554	27 699 035
49 846 552	Conturi curente.	57 546 183	62 729 009
551 065 272		663 892 419	669 109 850
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
28 455 942	Fond de rezervă	30 541 614	30 541 614
4 278 431	Fondul amort. imobil. mobil. și mașin. imprim.	4 585 508	4 585 318
359 611 630	Bilete de bancă în circulațiune	465 921 830	469 004 010
2 341 543	Profit și Pierdere	2 446 952	2 446 952
1 403 942	Dobânzi și beneficii diverse	1 305 114	1 424 032
112 303 950	Depozit de retras	115 542 222	115 166 472
30 549 835	Conturi diverse, sold	31 549 179	33 940 452
551 065 272		663 892 419	669 109 850

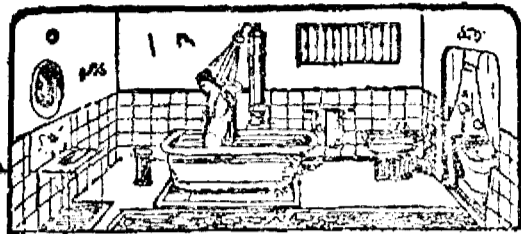
Scomptul 5%
*) Dobânda 5 1/2%

EDUARD LEXEN,

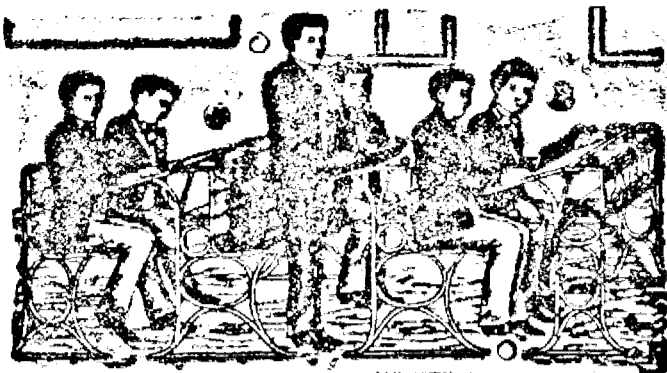
tinichigiu și anlepriză de instalațiuni
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. **Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.**

Lampe de carbid de totfelul dela 3 coroane în sus. — — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

Cele mai moderne
mobile de fier și aramă
 și cele mai practice
bănci higie-
nice de școală

și mobilarea locuințelor, hotelor, spitalelor și a școlilor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune materiale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se livrează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

Brassó, str. Neagră nr. 33.

— Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării.

Bordy József,

cojocar-blănar,

Marosvásárhely, Széchenyi-tér Nr. 13.

Recomandă articolele de blănărie și cojocărie, dela cele mai simple până la cele mai complicate. Primește și reparaturi. Imprumută bunde de călătorii și ia spre păstrare în timpul verii, paltoane de iarnă și blane, pe lângă asigurarea contra focului. — Comandele se îndeplinesc prompt, ieftin și cinstit.

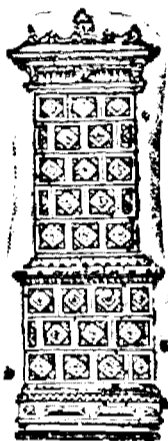

Johann Spiler fabricant de

cupatoare de lut.

Sibiu—Nagyszeben, Neustiftgasse 2.

Atrage atențiunea on public, că primește pregătirea a ori-ce fel de

cupatoare

descărcare și zidirea vetrelor de fierț cu prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Comandele se execută imediat.

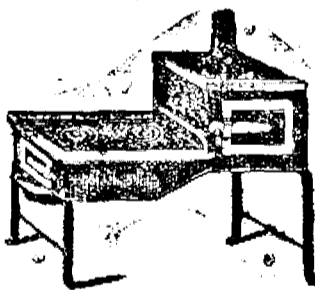
CARL GÜRTLER

lăcătuș artistic și pentru edificii

SIBIU Str. Elisabeta 26.

se recomandă la toate lucrările ce se țin de specialitate mai ales

LA ZIDIRI NOI.

Lucrări ornamentice, precum peatră grilaj, grilaj la morminte și galerii, se pregătesc conform gustului în modul cel mai succes. Paratonere și montarea lor. Instalațiuni de apaducte, closete, baie, introducere electrică executate cu măiestrie. Reparaturi se primesc. Mare magazin de căminuri perpetue în diferite mărimi.

Carl Gürtler junior.

Leitner Sándor

mechanic și electrotehnic

Cluj—Kolozsvar,

Strada Deák Ferencz Nrul 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete,

mașini de cusut, gramafone și mașini de scris. — Primește ori-ce muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a lumini de electrice și a diferitelor motoare.

Pentru femei și bărbați

CAPSULELE SĂNID

s'au adeverid ca cel mai sigur remediu fără nici o injecție, contra pleuoragiilor subite și cronice. O cutie cu instrucția aplicăr (conținând 100 capsule) 6 cor. Unicul remediu sigur contra slăbirei și impotenției funcționale sunt renumitele capsulele întăritoare ale Drului Timkó, sticla costă 10 cor. și se trimite contra ramburs dela

Farmacia „Magyar Király”

Budapesta, V., Marokkói-utca 2, Piața Erzsébet.

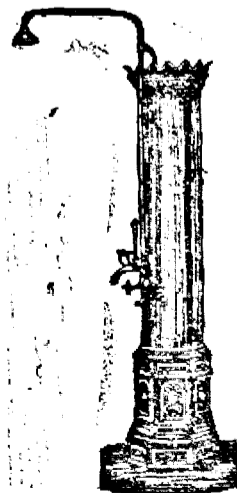
Correspondența să se facă în limba română.

Engelthaller Béla,

Segedin—Szeged, Lechner-tér 10. sz.

În atelierul său se află totdeauna cămine pentru camera de baie, conform încălzirii cu lemne, ori cu gaz, precum și accesorii în orice cantitate și cu preț convenabil.

Catalog ilustrat la cerere trimit gratis și franco.

Blănării !!!

precum: boauri (muff) tocuri de picioare, — Jachete, după croiu englez și francez, berletuieli cu lână, etc. Reparări și transformări bune și ieftine se pot câștiga la

Nicolae Gruția,
blănar
Temesvár-Josefstadt,
Hunyadi-út 9.

JOSEF JIKELI

SIBIU (Nagyszeben), Strada Cisnădiei 47.

neguțatorie pentru articlii de sticlă, porcelan și metal; fărfuli și blade înflorate, rame p. icoane și globuri, lămpi, oglinzi, țigle de sticlă etc.

Recomandă scule bisericești :

Cupă și vas de botez; Potiro argintate și pe dinăuntru aurite; Cădeiniță; Caldărușe pentru apă sfințită; Candele de părete de bronz; Candele argintate; Cruce; Sfesnice de altar, Candelabre ș. a. Ieftin de tot: **Candelabru aurit** pentru 6 luminări, în mijloc cu vas pentru unt-de-lemn și glob de — sticlă roșie cu prisme de sticlă cu tot prețul 43— Coroane. — La dorință servește cu catalog gratis și franco. — Telefon 190.

Vilhelm Connerth
NAGYSZEBEN—HERMANSTADT, Elisabethgasse 53.

Fabrică după diferite sisteme :

bănci de școală conform celor mai moderne cerințe igienice, pregătește apoi bănci și scaune pentru biserici; table de școală; rame pentru hărți; rame pentru desen și dulapuri pentru școală. Catalog ilustrat la dorință trimite gratuit și franco.

Prima prăvălie de arme din Ungaria de sud.

Lázits Dusán,

Timișoara-cetate, Strada Zápolya 5.

Recomandă depozitul său bogat asortat în puști de vânat cu două țevi, puști și pistoale repetătoare, revolvere și puști Flouber și accesorii de vânat. Reparaturile se fac cu conștiențiozitate, prompt și pe lângă prețurile cele mai moderate.

STEFAN SLADECK UN.
FABRICA DE MOBILE
VIRSEI
Strada Kupritzov No. 42-46

: Cea mai renumită :
mare fabrică
de mobile
din sudul Ungariei
(Versecz).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de plase excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Garnituri de îmblătit cu benzină și ulei, motoare de benzină, ulei și gaz.

Construcție de mori :

mori de rijnit și măcinat, teascuri de ulei, instalații de apeduct, fântâni, pompe de totfelul. Prețuri ieftine, condiții favorabile, garanții desăvârșite. Lămuriri specialiste, proiect de cheltuieli și preț-curent se trimit gratis și franco.

Societate-pe acții pentru industria tehnică de mașini.
Műszaki- és Gépipari Részvénytársaság,
Budapest, V., Alkotmány-utca 25.

Reprezentantul pentru Arad și provincie :
LENGYEL GYULA,
atelier de motoare și mașini
Arad, (Hal-tér) Szentpál-u. 1.

